

KINNITATUD

sotsiaalministri 11. detsembri 2009
käskkirjaga nr 185

MUUDETUD

sotsiaalministri 16. juuli 2010
käskkirjaga nr 121

MUUDETUD

sotsiaalministri 28. veebruari 2011
käskkirjaga nr 28

Sotsiaalministeerium

PROGRAMM

TÖÖLESAAMIST TOETAVAD HOOLEKANDEMEETMED 2010–2013

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. RAAMPROGRAMMI NIMETUS JA EESMÄRK	3
2. PROGRAMM „TÖÖLESAAMIST TOETAVAD HOOLEKANDEMEETMED 2010–2011”	8
3. TEGEVUSTE KIRJELDUS	9
3.1 TÖÖLESAAMIST TOETAVATE NÕUSTAMISTEENUSTE PAKKUMINE	9
3.1.1 Nõustamisteenuse pakkumine puudealase teabe ja abivahendite keskuses	10
3.1.2 Erivajadustega inimestele ja nende peredele nõustamisteenuse pakkumine ja arendamine	11
3.1.3 Võlanõustamisteenuse pakkumine	12
3.2 TÖÖLESAAMIST TOETAVATE REHABILITATSIOONIPROGRAMMIDE PAKKUMINE	14
3.3 ASENDUSKODUST JA PERES HOOLDAMISELT LAHKUVATELE NOORTELE TUGIISIKUTEENUSE OSUTAMINE	17
3.4 KVALITEETSE HOOLEKANDETEENUSE TAGAMINE TEENUSEOSUTAJATE KOOLITAMISE JA KVALITEEDIJUHTIMISSÜSTEEMI JUURUTAMISEGA	19
3.4.1 Kvaliteetse hooldusteenuse tagamine pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks	19
3.4.2 STAR-i ja juhtumikorralduse täiendkoolitus.....	20
3.4.3 Abivahendi tehniku koolitus	21
3.4.4 <i>kehtetu</i>	22
3.4.5 Rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamine	22
4. ABIKÕLBLIKUD JA MITTEABIKÕLBLIKUD KULUD	24
6. INDIKAATORID	26
6.1 PROGRAMMI SEOSSED RAKENDUSKAVAS TOODUD INDIKAATORITEGA	26
6.2 PROGRAMMISPETSIFIILISED INDIKAATORID	26
6.3 PROGRAMMI MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE	31
7. PROGRAMMI RAKENDAMINE	32
7.1 PROGRAMMI ELLUVIIJA KOHUSTUSED	32
7.2 TOETUSE VÄLJAMAKSETE TEGEMINE	32
7.3 PROGRAMMI MUUTMINE	34
7.4 TOETUSE KASUTAMISEGA SEOTUD TEABE JA SEIREARUANNETE ESITAMINE	34
7.5 TOETUSE TAGASINÕUDMINE JA TAGASIMAKSMINE	35

Programm on koostatud perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 20 lg 1 alusel.

1. RAAMPROGRAMMI NIMETUS JA EESMÄRK

1.1 Raamprogrammi nimetus

Raamprogrammi nimetus on „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2010–2013”.

Raamprogramm viiakse ellu kahe programmi kaudu:

„Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2010–2011”;

„Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2012–2013”.

1.2 Raamprogrammi üldeesmärk

Raamprogrammi üldeesmärk on suurendada sotsiaalsete või majanduslike toimetulekuprobleemide ja erivajadustega inimeste ja nende pereliikmete tööhõivet.

Raamprogrammi tegevused

- Töötuse ja mitteaktiivsuse ennetamiseks rakendatakse hoolekandeteenuste osutamisel senisest individuaalsemat lähenemist.
- Inimeste tööturule sisenemise takistuste vähendamiseks osutatakse ja arendatakse toetavaid hoolekandeteenuseid.
- Töötute ja mitteaktiivsete hõivesse toomiseks parandatakse hoolekandeteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.
- Tööturu riskigruppide toetamiseks arendatakse välja ja rakendatakse katseliselt just nende vajadustele vastavaid tööturule sisenemist ja töötamist toetavaid hoolekandemeetmeid, pöörates tähelepanu koostööpartnerluste arendamisele, võrgustikutööle ja rahvusvahelisele koostööle.
- Raamprogrammi tegevuste elluviimisel järgitakse soolise võrdõiguslikkuse põhimõtteid ja välditakse sooliste stereotüüpide kinnistamist hoolekandevaldkonnas.

1.2¹ Toetuse suurus

1.2.1¹. Toetuse maksimaalne määr on 85 % ja maksimaalne summa **3 069 400,92** eurot.

1.2.2¹. Omafinantseeringu minimaalne määr on 15 % ja minimaalne summa **473 000,56** eurot.

1.3 Rakenduskava, prioriteetse suuna ja meetme nimetus

Programm viiakse ellu „Inimressursi arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” meetme „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” raames.

1.4 Rakendusasutus

Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2007. a määruse nr 111 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste andmist korraldavate asutuste määramine” § 7 p 4 alusel on prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” rakendusasutus (edaspidi *RA*) Sotsiaalministeerium.

1.5 Rakendusüksus

Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2007. a määruse nr 111 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse andmist korraldavate asutuste määramine” § 8 p 4 alusel on prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” rakendusüksus (edaspidi *RÜ*) Elukestva Öppe Arendamise Sihtasutus Innove (edaspidi *Innove*). Sotsiaalministeeriumi ja Innove vahel 21.09.2007 sõlmitud halduslepingu nr 9.6-4/2508 alusel volitab Sotsiaalministeerium Innove täitma RÜ ülesandeid.

1.6 Raamprogrammi elluviija ja partnerid

Raamprogrammi elluviija on Sotsiaalministeeriumi hoolekandeosakond.

Sotsiaalministeeriumi hoolekandeosakond ei ole seotud rakendusasutuse ülesannete täitmisega.

Partnerid:

Tervise Arengu Instituut

Tervise Arengu Instituut (TAI) on Sotsiaalministeeriumi hallatav riigi teadus- ja arendusasutus, mis loodi 2003. aastal kolme asutuse – Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, Eesti Tervisekasvatuse Keskus ning Rahvatervise ja Sotsiaalkoolituse Keskus – baasil. Tegemist on hetkel ainsa riikliku hoolekandevaldkonnas koolitusi pakkuva asutusega ning partnerlus hooldus- ja õendushoolduse valdkonnas kesksete koolituste korraldamisel baseerub pikaajalisele kvaliteetsele koostööle. TAI kui partner hakkab ellu viima programmi punkti 3.4.1 „Kvaliteetse hooldusteenuse tagamine pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks”.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus (AKK) on Sotsiaalministeeriumi hallatav hoolekandeaustus, mille eesmärgiks on isiku erivajadusi arvestades erinevate tegevuste kaudu toetada tema iseseisvat toimetulekut ja tööalast tegevust. Selle eesmärgi saavutamiseks on AKK üheks funktsiooniks olla sotsiaalse toimetuleku ja kutsetegevuse arendamise koolitus-, teabe- ja metoodikakeskus. ESFi programmist „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” loodud puudealase teabe ja abivahendite keskus (PTAK) asub AKK ruumides. AKK ja PTAK sihtgrupid langevad kokku, samuti on AKK saavutanud tuntuse erivajadustega inimestele suunatud teenuste pakkumisel. Sotsiaalministeeriumi hallatava asutuse kaasamine programmi partnerina tagab projektile jätkusuutlikkuse, kuna Sotsiaalministeerium projekti algatajana on huvitatud tegevuse hilisemast jätkumisest ja arendamisest.

AKK hakkab partnerina ellu viima programmi punkte 3.1.1 „Nõustamisteenuse pakkumine puudealase teabe ja abivahendite keskuses”, 3.2 „Töölesaamist toetavate rehabilitatsiooni-programmide pakkumine” ja 3.4.5 „Rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamine”.

1.7 Raamprogrammi abikõlblikkuse periood

Raamprogrammi abikõlblikkuse periood on 01.01.2010–31.12.2013.

1.7.1 Programmide abikõlblikkuse perioodid on järgmised:

1.7.1.1 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2010–2011” – 01.01.2010–31.12.2011.

1.7.1.2 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2012–2013” – 01.01.2012–31.12.2013.

1.7.2 Programmi tegevused, kaasa arvatud võetud kohustused, mis ei lõppe p-s 1.7.1 näidatud programmi tegevuste perioodil, lähevad katkematult üle raamprogrammi järgmisse perioodi. Üleminevate tegevuste ja nendega hõlmatud sihtgruppide suhtes rakendatakse programmi tingimusi, mis kehtisid tegevuste alustamisel, kui need on järgmises programmis sätestatud tingimustest soodsamad.

1.8 Taust, vajalikkuse põhjendus

Viimaste aastate Eesti kiirele majanduskasvule on alates 2008. aastast järgnenud järsk ja süvenev langus. 2008. aastal langes Eesti majandus 3,6% ja 2009. aasta esimesel poolel 15,8%¹. Rahandusministeeriumi suveprognoosi kohaselt jätkub majanduse langustrend ka aasta teisel poolel ning Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi konservatiivse stsenaariumi järgi on Eesti majanduslangus 2009. aastal 14,5% (positiivse stsenaariumi järgi 13,6%). Majanduslanguse põhi saabus 2009. aasta II–III kvartalis, misjärel algas majanduskeskkonna järk-järguline stabiliseerumine. 2010. aastal taandub majanduslangus 2%ni, 2011. aastal on aga oodata 1,5%list majanduskasvu. Positiivse stsenaariumi järgi saab majanduslangus läbi 2010. aastal ning 2011. aastal majandus kasvab 3%.²

¹ Allikas: Eesti Statistikaamet

² Allikas: Rahandusministeeriumi 2009. aasta suvine majandusprognoos www.fin.ee

Alates 2008. aasta lõpust on majanduslangusele lisandunud ka tööpuuduse kiire kasv. 2009. aasta I kvartalis toimus hõives järsk muutus – hõivatute arv ulatus 612 100 inimeseni, mis on 44 400 inimese võrra vähem kui samal ajal aasta tagasi. Seega vähenes hõivatute arv 6,8%. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt on ka järgnevatel aastatel oodata hõivatute arvu vähenemist. Kui 2009. aastaks prognoositakse hõivatute arvu vähenemist ligikaudu 59 000 inimese võrra, siis 2010. aastal veel lisaks ligikaudu 19 000 inimese võrra. Kokku väheneb hõivatute arv seega 78 000 inimese võrra. Hõivatute arvu vähenemist lähiaastatel mõjutavad nõudluse langusest tulenev töökohtade arvu vähenemine (sh eriti ehituses ja tööstuses), ettevõtete kulude optimeerimise vajadusest tulenev töötajate arvu vähendamine ning tööealise elanikkonna vähenemine demograafiliste muutuste tõttu.

Töötuse määr tõusis 2009. aasta I kvartalis viimase kaheksa aasta kõrgeimale tasemele, ulatudes 11,4%ni. Tulenevalt majandusaktiivsuse langusest ja sellega kaasnevast tööjõu nõudluse vähenemisest prognoosib Rahandusministeerium ka järgnevatel aastatel tööpuduse suurenemist. Prognooside kohaselt suureneb tööpuudus 2009. aastal 14,4%ni, 2010. aastal 16,8%ni ning hakkab vähenema alates 2011. aastast, mil töötuse määraks prognoositakse 13,7%³.

Halvenev majandusolukord toob käesoleval ning järgmisel aastal kaasa palgataseme alanemise. 2009. aasta I kvartali keskmine brutokuupalk oli 12 147 krooni, mis on 1,5% vähem (ehk 190 krooni) kui 2008. aastal samal ajal. Keskmise palga langust prognoositakse 2009. aastaks 5,7% ning 2010. aastaks 4,0%. Palgataseme alanemist mõjutavad vähenenud tarbimisnõudlus, töötuse kasv, vähenenud töökoormus ning väiksem tulemustasude osa palgast. Sarnaselt tööpuuduse määra vähenemisega prognoositakse palgataseme tõusu alates 2011. aastast⁴.

1. juulist 2009. a jõustunud töölepinguseadus ei ole kaasa toonud muudatusi tööturu arengutrendides, kuid tulevikus võib tööturg hakata majanduses toimuvatele muutustele kiiremini reageerima, andes võimaluse nii hõive kiiremaks languseks kui tõusuks. Samuti seisneb lähiaastatel oht selles, et kui tööjõunõudlus jääb püsivalt madalale tasemele, võivad osad töötud ja tööotsijad aktiivsest tööotsimisest loobuda ning muutuda taas mitteaktiivseteks, vähendades seega tööpuudust rohkem kui Rahandusministeeriumi prognoosides eeldatud⁵.

Eestis ei ole puudega inimesed tööturul aktiivsed. 2008. aastal oli puudega inimeste tööhõive määr 23,3%⁶, samas kui kogu elanikkonna tööhõive määr oli 71,9%. Ehkki puudega inimeste osakaal kõigist registreeritud töötutest on langenud 9,1%lt 2007. aasta lõpus 6,8%le 2009. aasta I poolaasta lõpus, on puudega töötute arv järsult kasvanud, ulatudes 2009. aasta I poolaasta lõpus rohkem kui 4500 inimeseni, samas kui 2008. aasta lõpus oli registreeritud ligikaudu 2000 puudega töötut⁷.

Peamiste tööhõivet takistavate teguritena on puudega inimesed välja toonud inimkapitali arendava abi (koolitus, praktika ja nõustamine) puudumise, samuti puudulikud ja kallid võimalused liikuda kodu ja töö vahel ning tööga toimetulemist võimaldava keskkonna puudumise⁸. Olulist rolli mängivad inimese puude ja kohandamata keskkonna negatiivsest koosmõjust tulenevad tehnilised barjäärid, alaväärsustundest põhjustatud julguse ja pealehakkamise puudumine, inimese tervislik seisund, tööandjate eeldatavad eelarvamused ja huvipuudus, paindlike tööajavõimaluste puudumine ning puudele lisanduv eriala puudumine, mis on puudega inimesed teinud suhteliselt passiivseks ja äraootavaks. Samuti mõjutavad puudega inimeste töötamist üldine tööpuudus, teadmatus sobivate töökohtade olemasolust ning hirm kaotada toetusi.

³ Allikas: Rahandusministeeriumi 2009. aasta suvine majandusprognoos. Eesti Pank prognoosib töötuse määraks 2009. aastal 9,5% ja 2010. aastal 13,3% (allikas: Kiirhinnang Eesti majandusele jaanuaris süvenenud globaalse kriisi taustal. Eesti Pank, 05.02.2009)

⁴ Allikas: Rahandusministeeriumi 2009. aasta suvine majandusprognoos www.fin.ee

⁵ Allikas: Rahandusministeeriumi 2009. aasta suvine majandusprognoos www.fin.ee

⁶ Allikas: Eesti Statistikaamet, Tööjõu-uuring

⁷ Allikas: Töötukassa

⁸ Allikas: GfK Custom Research Baltic Eesti filiaal uuring „Puuetega inimeste töötamist toetavad meetmed“ 2008, www.sm.ee

Puudega inimestele osutatavad hoolekandeteenused peavad ühelt poolt aitama puudega inimestel võimalikult iseseisvalt ühiskonnas toime tulla ja toetama nende aktiivset ühiskonnaelus osalemist, kuid teisalt aitama leevendada puudega inimeste pereliikmetele langevat hoolduskoormust. Mitteaktiivsuse põhjuste hulgas 25–49-aastaste vanusegrupis on olulisel kohal laste ja teiste pereliikmete eest hoolitsemise vajadus (2008. aastal 16,8% mitteaktiivsetest ehk 8400 inimest), mis viitab ebapiisavale hooldus-, aga ka laste- ja päevahoiuteenuste kättesaadavusele, mistõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata toetavate hoolekandemeetmete rakendamisele.

Praeguses sotsiaalmajanduslikus olukorras on oluline keskenduda abi tagamisele äsja kriisi sattunud inimestele, sh tööturu riskirühmadele, kuid samavõrd olulist tähelepanu vajab ka tööealiste puudega inimeste ja hoolduskoormusega inimeste tööturul osalemise võimaluste edendamine. Oluline on toetada tööturult eemale jäänud inimeste iseseisvust, psühhosotsiaalset tasakaalu ja võimalusi tööturule siseneda või naasta. Oluline on ka teenuste kaudu ennetada inimese kriisi süvenemist, millega kaasneb iseseisva toimetuleku halvenemine ning pikas perspektiivis abivajaduse suurenemine, võimalik eluaseme- ja töökaotus ning laste arenguvõimaluste halvenemine vanemate töötuse tõttu. Ka Euroopa Komisjoni hinnangu kohaselt on majanduskriisi tingimustes esmatähtis inimeste vahetu abistamine, aktiivne hoidmine, nõustamine ja toetamine. Sõltumata töötuse või mitteaktiivsuse põhjustest on esmatähtis pakkuda igale inimesele just tema vajadustele vastavaid töölesaamist toetavaid kvaliteetseid teenuseid.

1.8.1 Seos rakenduskava ja prioriteetse suuna eesmärkidega

Programmi tegevused on suunatud „Inimressursi arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu” järgmiste eesmärkide saavutamisele:

- töötuse ja mitteaktiivsuse ennetamine;
- töötute ja mitteaktiivsete hõivesse toomine.

Töötuse ja mitteaktiivsuse tõhusamaks ennetamiseks (sh takistuste vähendamiseks inimeste tööturule sisenemisel) osutatakse programmi raames teenuseid senisest individuaalsemalt ja paindlikumalt, arendades selleks juba olemasolevaid hoolekandeteenuseid ning luues uusi. Töötute ja mitteaktiivsete hõivesse toomiseks panustavad programmi tegevused pereliikmete hoolduskoormuse vähendamisele, parandades hoolekandeteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.

1.8.2 Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, programmide ja avatud taotlusvoorudega

- Meede 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine” – hoolekandemeetme eesmärgiks on pakkuda inimestele enne tööturule sisenemist erinevaid eelteenuseid (nt nõustamisteenused, rehabilitatsiooniteenused, tugiisikuteenused jmt), mida Töötukassa ei paku või pakub võrreldes hoolekandemeetmega teistele sihtgruppidele. Samuti tegeletakse hoolekandemeetmes erinevalt kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise meetmega ka hoolekandeteenuste kvaliteedi arendamisega.
- Lisaks programmile on meetmes „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed” planeeritud avatud taotlusvoorud.

1.8.3 Seos valdkondlike arengukavadega

- Hoolekandekontseptsiooni eesmärgiks on määratleda Eesti hoolekandepoliitika üldised alused ja meetmed olukorra parendamiseks lähiaastatel. Hoolekandekontseptsiooni rakendamise eesmärk on olnud erikohtlemist vajavate ja riskirühma kuuluvate inimeste (puudega, pikaajalised töötud, noored ja eakad) suurem tööga hõivatus ning parem hoolekandeteenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Muu hulgas on olulise tähelepanu all individuaalse lähenemise parem rakendamine, sh juhtumikorraldusliku töömeetodi laialdasem kasutusele võtmine ning erivajadustega inimeste toimetuleku ja tööhõive parendamine rehabilitatsiooni-, abivahendite ja isikliku abistaja teenuse tõhusama pakkumisega.

- Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavas 2008–2011 on programmi eesmärkidega seotud 4. osa „Haridus ja tööturg” 9. eesmärk „Tööturu paindlikkuse suurendamine ja tööelu kvaliteedi parandamine”.
- Sotsiaalministeeriumi arengukava 2010–2013 „Sotsiaalkaitse strateegilised eesmärgid ja meetmed”. Käesoleva programmiga kõige enam seotud arengukava tegevussuundadeks on sotsiaalteenuste kvaliteedi parendamise tähtsustamine, sh sotsiaaltöötajate ja teenuseid osutavate töötajate koolitamine ning hoolekandesektori efektiivsuse tõstmiseks infotehnoloogiliste vahendite kasutusele võtmine (STAR infosüsteemi rakendamise olulisus). Arengukavas rõhutatakse, et inimese toimetuleku üheks oluliseks eelduseks on tööhõive. Tööealiste sotsiaalsete riskigruppide hõivatus on madal. Hoolekandeteenuste eesmärgiks on aidata kaasa inimese töö leidmisele ja tööhõives püsimisele. Samuti rõhutab kava, et demograafilised muutused ühiskonnas esitavad väljakutse hooldusteenuste ja lapsehoiuteenuse arengule ning muudele pere hoolduskoormust vähendavatele meetmetele.
- Sotsiaalse kaitse ja kaasatuse riiklik aruanne 2008–2010⁹ lähtub põhimõttest, et majandusliku toimetuleku eeldusteks on konkurentsivõimeline haridus, osalemine tööelus ja hea tervis. Sotsiaalsete riskide ilmnemisel peab inimväärse toimetuleku tagama sotsiaalse kaitse süsteem. Seejuures osutatakse teenuseid kõigepealt selleks, et inimene oleks aktiivne ning vajadusel toetatakse tema sissetulekuid. Aruande eesmärgid ja meetmed on suunatud pikaajaliselt töötute ja mitteaktiivsete tööturule tagasi toomisele ja tööturul püsimise toetamisele, lastega perede vaesuse ja tõrjutuse ennetamisele ja leevendamisele, puudega inimeste aktiivses ühiskonna- ja tööelus osalemise toetamisele ning eakate sotsiaalse tõrjutuse ennetamisele ning aktiivse ja väärrika vananemise toetamisele. Meetmete valikul on lähtutud põhimõttest, et tegeletakse peamiselt sihtrühmadele teenuste pakkumise laiendamisega, sh laiendatakse pakutavate tööturuteenuste ringi, osutatakse vajaduspõhiseid hoolekandeteenuseid.
- Eesti eluasemevaldkonna arengukava 2008–2011¹⁰ aitab kaasa Euroopa Liidu majanduskasvu ja tööhõive strateegia elluviimisele. Tegevuskava tööturgu puudutavad eesmärgid lähtuvad põhimõttest, et tööõiguse ajakohastamist ja töösuhete paindlikumaks muutmist tasakaalustavad sotsiaalkindlustussüsteemid ning inimeste konkurentsivõime tagamine tööturul aktiivsete tööturumeetmete ja elukestva õppe abil. Tegevuskava 8. eesmärk „Tööjõu oskuste tõstmine” keskendub konkurentsivõime tõstmisele töötajate teadmiste, oskuste ja kogemuste suurendamise kaudu ning rõhutab riskirühmade (sh noored, puudega inimesed, hoolduskoormusega inimesed) abistamise vajadust nende sotsiaalsete probleemide lahendamisel. Tegevuskava 9. eesmärk „Tööturu paindlikkuse suurendamine ja tööelu kvaliteedi parandamine” näeb ette meetmeid tööturu turvalisuse ja paindlikkuse saavutamiseks, sh edendada osaajaga töötamist, kaugtöö tegemist jt paindlike töövormide kasutamist.

1.9 Toetuse andmise sihtgrupid

Raamprogrammi sihtgrupiks on sotsiaalsete või majanduslike toimetulekuprobleemidega inimesed ja pered, erivajadustega inimesed ja nende pered, hoolduskohustusega inimesed, rehabilitatsioonimeeskondade liikmed, kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad, sotsiaaltöö tegijad, tugiisikud, puudega laste lapsehoidjad, eakate hooldusasutuste personal, asenduskodu teenuselt lahkuvad noored, perekonnas hooldusel olevad noored.

⁹ Aruanne koostatakse iga kahe aasta tagant, Eesti sotsiaalse kaitse ja kaasatuse riiklik aruanne on kättesaadav www.sm.ee/kaasatus

¹⁰ Tegevuskava on kättesaadav www.riigikantselei.ee

2. PROGRAMM „TÖÖLESAAMIST TOETAVAD HOOLEKANDEMEETMED 2010–2011”

2.1 Programmi eesmärgid

- Töölesaamist toetavate nõustamisteenuste kättesaadavus on paranenud.
- Töölesaamist toetavate rehabilitatsiooniprogrammide pakkumine on suurenenud.
- Asenduskodust ja peres hooldamiselt lahkuvatele noortele osutatava tugiisikuteenuse kättesaadavus ja kvaliteet on paranenud.
- Teenuseosutajate koolitamise ja kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamisega on paranenud hoolekandeteenuste kvaliteet.

3. TEGEVUSTE KIRJELDUS

3.1 Töölesaamist toetavate nõustamisteenuste pakkumine

Olukorra kirjeldus

Hoolekandeteenuste arendamisel lähtutakse põhimõttest, et abivajajale tuleb osutada abi võimalikult elukoha lähedal ja vastavalt hinnatud vajadusele. Sellest tulenevalt suureneb järjest kohalike omavalitsuste roll ja vastutus hoolekandeteenuste korraldamisel. Riigi korraldatavateks teenusteks jäävad rehabilitatsiooni-, lastehoiu-, tehniliste abivahendite ja asenduskoduteenus, samuti psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekanne. Lisaks eespool nimetatud teenustele on riik seadnud endale ülesandeks pühendada tähelepanu erivajadustega inimeste nõustamisteenuste kvaliteedi parandamisele, et suurendada erivajadustega inimeste iseseisvust ja soodustada seeläbi nii nende enda kui nende hooldajate tööleasumist ning paremat toimetulekut.

Abivajajale peab olema kättesaadav nõustamine, mille eesmärgiks on toetada isiku toimetulekut eneseteadlikkuse tõstmise ja toimetulekuoskuste arendamisega. Hetkel on Eestis nõustamisteenuste osutamine piirkonniti ebaühtlane, teenuste mitmekesisus on tagatud vaid suuremates keskustes. Praegune nõustamismudeli struktuur on välja kujunenud mitmetasandiliseks. Eristada saab nõustamisteenust osutavaid organisatsioone ja asutusi nii riiklikus, era- kui ka kolmandas sektoris. Erinevad lähenemisviisid kohaliku omavalitsuse tasandil ei toeta kvaliteetse ja tulemusliku teenuse pakkumist. 2005/2006. aastal läbi viidud puuetega inimeste uuringu kohaselt pole erivajadustega inimestel piisavalt informatsiooni võimalikest igapäevaelu toetavatest teenustest ja toetustest. Vajaka on kvaliteetsest ja kättesaadavast nõustamisteenuste süsteemist, samuti meetodilistest materjalidest ja spetsiaalse koolitusega nõustajatest.

Programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” raames katsetati füüsiliste, vaimsete või sotsiaalsete erivajadustega inimeste ja nende perede maakondlikku teavitamis- ja nõustamiskeskust Ida-Virumaal ja Pärnumaal. Erivajadustega inimeste ning nende pereliikmete tööhõivet ning toimetulekut igapäevaeluga saab suurendada kvaliteetse ja kättesaadava nõustamissüsteemi abil. Üldine toimetulekualane nõustamisteenus hõlmab mitmeid tegevusi, mis on suunatud erivajadustega inimeste võimetekohase toimetuleku ja ühiskonda integreerumise toetamisele. Katseprojekti tulemusel ilmnes vajadus taoliste teavitamis- ja nõustamisteenuste järele üle-eestiliselt.

Samuti katsetati 2008–2009. aastatel programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” raames puudealase teabe ja abivahendite keskust (PTAK) Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse (AKK) juures. PTAK pakkus nõustamist abivahendite ning kodu ja töökoha kohandamise alal. PTAK kaudu viidi ellu ka neli universaalse disaini koolitust. Loodud on kontaktid paljude kohalike omavalitsuste, linnaosavalitsuste ja mittetulundusühingutega, kelle hulk PTAK teenuste aktiivsete tarbijatena pidevalt kasvab. Nõudlus on olemas nii abivahendite kui ka keskkonna kohandamise alase erapooletu, põhjaliku ja kvaliteetse nõustamise järele.

Valdavalt soovivad nii eraisikud kui ametiasutused ruumikohandamisnõustamises objekti kohta kirjalikku eksperthinnangut (eskiisprojekti), mis käsitleks olemasolevat olukorda ja pakuks välja erinevaid lahendusi. Peamiselt pööratakse nõustamisteenuse kasutamiseks PTAKsse sotsiaaltöötajate kaudu, vähemal määral kohapeal või telefoni teel. Töökohtade kohandamise eksperthinnangute põhitellijaks on Töötukassa.

3.1.1 Nõustamisteenuse pakkumine puudealase teabe ja abivahendite keskuses

Peamised probleemid

- ebaühtlane teadlikkus abivahenditest ja keskkonna kohandamise viisidest (sotsiaaltöötajad, tööandjad, rehabilitatsiooniasutused, perearstid, abivahendite müüjad, eraisikud);
- vähene teadlikkus sobiva keskkonna positiivsest mõjust ja olulisusest erivajadustega inimeste iseseisvumisele ja sõltumatusele (sotsiaaltöötajad, hooldajad) töö efektiivsuse tõstmisel (tööandjad);
- omavalitsusüksuste puudulik erivajadustega inimeste informeerimine kodukohanduste finantseerimisvõimalustest;
- Töötukassa ebapiisav tööandjate informeerimine töökeskkonna kohandamise toetuste kohta;
- tehnoloogiliste erilahenduste raske kättesaadavus Eestis;
- keskkonnakujundajate (arhitektide, disainerite, ehituspetsialistide jne) vähene teadlikkus ja teadvustamine universaalse disaini printsiipide rakendamise olulisusest.

Riskid

- Omavalitsuste suured eelarvekärped kodukohanduste ja abivahendite finantseerimisel võivad mõjutada nõudlust nõustamise järele. Valitseb tendents abivahendite ning kodu ja töökoha kohandamise alase nõustamise nõudluse vähenemisele tulenevalt majandusolukorra muutusest.
- Ekspert hinnangu koostamisel valitseb ajalise ressursi määramatus. Ligipäätavuse ekspert hinnangu koostamine eeldab olukorra põhjalikku analüüsimist ja erinevate võimaluste otsimist, millele järgneb erinevatelt teenuse- või toodangupakkujatelt hinnapäringute võtmine. Tulenevalt eeltoodust ei ole alati võimalik ette anda ekspert hinnangu valmimise kindlat tähtaega.
- Teenuse osutamisel on oluline regionaalne aspekt. Keeruline on tagada ühtset teenuse pakkumise ajalist kvaliteeti tulenevalt PTAK asukohast (paiknemine Tallinnas, transport, klientide arv piirkonnas).
- Riiklikult doteeritavate abivahendite rahastamine on maakonniti ebaühtlane, kallite abivahendite finantseerimine võib järjekordade tõttu viibida mitu aastat.

Eesmärk

Abivahendite ning kodu ja töökoha kohandamise alane nõustamisteenus on muutunud professionaalsemaks ja kvaliteetsemaks ning selle kaudu on loodud eeldused puuetega inimeste tööhõive suurendamiseks.

Kavandatavad tegevused

- Abivahendite ning kodu ja töökeskkonna kohandamise alase nõustamisteenuse pakkumine;
- uute koostööpartnerite otsimine (rehabilitatsiooniteenuste pakkujad, haiglad, perearstid, hooldusasutused, kindlustusseltsid) ja koostöö arendamine omavalitsuste, maavalitsuste, rehabilitatsiooniasutuste, puuetega inimeste liitude ja Eesti Töötukassaga;
- PTAK teenuste tutvustamine;
- Koostöö erinevate osapooltega, sh. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi, Eesti Disainerite Liidu jt universaalse disaini koolituste valdkonnas, samuti kaasatakse poliitikakujundajaid, ehituse ja planeeringuga seotud spetsialiste universaalse disaini protsessi ja tõstetakse teadlikkust ligipäätavast keskkonnast ja abistavast tehnoloogiast;
- kaasava elukeskkonna planeerimise ja kujundamise juhendmaterjali väljatöötamine;
- PTAK nõustamisteenuseid saanud potentsiaalsete tööturule siirdujate teavitamine tööturuteenustest ja teenusepakkujatest (nt Töötukassa) eesmärgiga informeerida ja soodustada inimeste siirdumist tööturule;
- PTAK tegevuse efektiivsuse ja tulemuslikkuse hindamine.

Tegevust hakkab läbi viima Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Erinevaid nõustamisteenuseid on saanud 1500 inimest	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 30% Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 15%
2. Nõustatud on vähemalt 50 juriidilist isikut	
3. Juhendmaterjali koostamine kaasava elukeskkonna planeerimiseks ja kujundamiseks	Kaasava elukeskkonna planeerimise ja kujundamise põhimõtete tutvustamine
4. Infoüritustel osalemine ja infoürituste korraldamine	Osaletud on vähemalt 5 infoüritusel Korraldatud on vähemalt 2 infoüritust

Sihtgrupp: erivajadustega inimesed, kelle tööturule siirdumisel on saanud takistuseks kodu- ja töökeskkonna mittevastavus vajadustele; hoolduskoormusega pereliikmed, kes hooldatava iseseisvuse ja toimetuleku suurenemiseks vajavad abivahendi- või keskkonnavalast nõustamist eesmärgiga siirduda ise tööturule; isikud, kes vajavad abivahendite ja kohanduste alast teavet enda töökohustuste täitmisel, et võimaldada puuetega inimestele parem ligipääs tööle ja teenustele.

PTAK teeb koostööd puuetega inimeste organisatsioonide, sotsiaaltöötajate, tööandjate, hooldajate, tegevus- ja füsioterapeutidega ning abivahendite müüjatega.

Ajakava: jaanuar 2010–detsember 2011.

3.1.2 Erivajadustega inimestele ja nende peredele nõustamisteenuse pakkumine ja arendamine

Peamised probleemid

- Nõustamisteenuse pakkumine on killustunud erinevate teenuste osutajate vahel, teenused on riigi piires jaotunud ebaühtlaselt, mitmed teenused on tasulised, puudub koolitatud professionaalne töötajaskond.
- Teenuste osutamise tase ning kättesaadavus on üle Eesti ebaühtlane, erinevad lähenemised kohaliku omavalitsuse tasandil ei toeta kvaliteetse ja tulemusliku teenuse pakkumist, teenuste mitmekesisus on tagatud ainult suuremates tõmbekeskustes.
- Inimesed ei ole teenustest piisavalt informeeritud.
- Sotsiaalteenuste osutamine ei ole tihtipeale seotud tööhõivemeetmetega ega motiveeri mittetöötavat tööealist inimest tööle asuma.
- Nõustamisteenuse pakkujaid on mitmeid, kuid puuduvad süsteemsed lahendused nende jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Eesmärk

Kvaliteetse ja kättesaadava toimetulekualase nõustamisteenuse pakkumine on toetanud erivajadustega inimeste ja nende pereliikmete tööhõive suurendamist ning toimetulekut igapäeva eluga.

Alaeesmärgid

- Erivajadustega inimeste ja neid ümbritseva võrgustiku abistamiseks on koondatud ja jagatud igakülgset teavet.

- Erivajadustega inimestele ja nende peredele on pakutud igakülgset nõu ja vajalikke nõustamisteenuseid.
- Töötukassaga on tehtud koostööd nõustamisteenuste kombineerimisel aktiivsete tööturuteenustega, et seeläbi nõustatud inimesed tööle rakenduksid või nende konkurentsivõime tööturul suureneks.
- Toimiva nõustamisvõrgustiku kujundamiseks on tugevdatud nõustamissüsteemi, kasutades seejuures olemasolevate organisatsioonide pädevust.
- Kohalike omavalitsuste ja kaasnevate sektoritega, töö-, rehabilitatsiooni-, hoolekande-, haridus- ja tervishoiuteenuste osutajatega ning teenustepakkujatega on tehtud koostööd üle-eestilise nõustamisteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parendamiseks.

Programmist pakutavad nõustamisteenused ei dubleeri Töötukassa aktiivseid tööturumeetmeid. Nõustamisteenused soodustavad ja motiveerivad tööerakendumist või konkurentsivõime suurenemist tööturul, sest nõustamise käigus käsitletakse ka töötamist kui elu ja igapäevase toimetuleku üht olulist osa. Haridus- ja Teadusministeerium koordineerib karjäärinõustamisteenuste pakkumist noortele; programmi nõustamisteenused keskenduvad erivajadustega inimestele ja nende pereliikmetele.

Kavandatavad tegevused

- olemasoleva nõustamismaastiku kaardistamine;
- nõustamisteenuste pakkumine neljas piirkonnas;
- nõustamisteenuste ühtse veebilehekülje <http://noustamisteenused.sm.ee/> uuendamine;
- teenuse menetluskeemi, sh finantseerimisskeemi analüüsimine ja täiendamine, ühtlustamine teiste riiklike teenuste skeemidega, kaasates huvigruppe.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Neljas piirkonnas kokku on nõustatud vähemalt 2500 inimest	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 30% Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 15%
2. Nõustamisteenuse menetluskeemi koostamine	Kontseptsioon teenuse jätkusuutlikkuseks on olemas

Sihtgrupp: tööealised füüsiliste, vaimsete või sotsiaalsete erivajadustega inimesed ja nende pereliikmed.

Ajakava: jaanuar 2010 – detsember 2011.

3.1.3 Võlanõustamisteenuse pakkumine

Peamised probleemid

- Kuigi võlanõustamine pole sotsiaalteenusena Eestis veel seadustatud, on nõudlus nimetatud teenuse järele pidevalt kasvanud. Majanduslikult ebakindel olukord ja kiirlaenuvõtte jätuv tarbimine soodustavad töötust ja võlglaste hulga kasvu. Praegu tegelevad omavalitsusüksuste sotsiaal- või lastekaitsetöötajad muu nõustamise (sh sotsiaalnõustamise), abistamise ja juhendamise raames ka nn esmatasandi võlanõustamisega. Kui inimese probleemide üheks peamiseks põhjuseks on keeruline

finantsmajanduslik olukord ja võlgnevus, on talle vajalik osutada ka professionaalset võlanõustamisteenust.

- Võlanõustamises on vaatluse all kliendi isiklik ja perekondlik, tööalane ning võlasituatsioon. Keerulise finantsmajandusliku olukorra tõttu võib inimene kergesti minetada igapäevased toimetulekuoskused, mille tõttu on oht kaotada tööd. Ennetava-juhendava võlanõustamise teenuse abil on võlgadesse sattunud inimesel võimalik omandada vastavaid toimetulekuoskusi ning õppida isikliku eelarve planeerimist kohustuste tasumiseks, et paremini püsida tööturul või sinna siseneda.
- Oluline on, et teenuse osutajal oleks asjakohased täiendkoolituse käigus omandatud teadmised. Võlanõustajate täiendkoolituse läbinuid on palju, kuid eelkõige jätkusuutlike ressursside puudumise tõttu ei osuta nad vajalikku tasuta teenust kõikidele abivajajatele. Võlanõustamisteenust osutavad eelkõige suuremad kohaliku omavalitsuse üksused, vajalikul määral teenuse osutamine pole tagatud kõikides maakondades. Eelnevalt nimetatud probleemide tõttu kannatab oluliselt ka teenuse osutamise kvaliteet.

Eesmärk

Kvaliteetse võlanõustamisteenuse kättesaadavus on paranenud.

Kavandatavad tegevused

- Võlanõustamisteenuse kättesaadavuse kaardistamine;
- võlanõustamisteenuse pakkumine vastavalt kaardistuse tulemustele.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Koostatud võlanõustamisteenuse kättesaadavuse kaardistus	Lähtealus võlanõustamisteenuse osutamiseks
2. Vajadustepõhiselt osutatud kvaliteetne võlanõustamisteenus	Võlanõustamisteenust on osutatud vähemalt 300-le abivajajale Teenuse abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimesi kõigist võlanõustamisteenust saanutest on 50 Teenuse abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimesi kõigist võlanõustamisteenust saanutest on 25

Sihtgrupp: võlanõustamisteenust vajavad tööealised isikud.

Ajakava: august 2010 – detsember 2011

3.2 Töölesaamist toetavate rehabilitatsiooniprogrammide¹¹ pakkumine

Olukorra kirjeldus

Hetkel toimiva rehabilitatsiooniteenuse raames viiakse läbi multidistsiplinaarne hindamine, koostatakse isiklik rehabilitatsiooniplaan, juhendatakse plaani elluviimist ning osutatakse erialapõhiseid üksikteenuseid.

Aastatega on rehabilitatsiooniteenuse pakkujate arv oluliselt kasvanud, suurem koormus langeb rehabilitatsiooniteenuse osutamisel rehabilitatsiooniplaanide koostamisele. Hindamise käigus kaardistatakse inimese vajadused ja ressursid, kuid puudu on erinevatest tulemuslikest rehabiliteerivatest sekkumistest, mida isikule ja tema perele pakkuda.

Isiku rehabilitatsioonieesmärk ei ole selgelt ja mõõdetavalt fikseeritud, mistõttu tulemuslikkus ja teenuse kvaliteet ei ole mõõdetav. Eesmärgi püstitamisel ja tegevuskava koostamisel pööratakse vähe tähelepanu töölesaamisele ja töөлüpüsimise toetamisele.

PITRA¹² projekti tulemusel tehti ettepanek erialapõhiste üksikteenuste finantseerimise asemel toetada komplekssete sekkumiste ehk rehabilitatsiooniprogrammide arendamist ja finantseerimist. Täna teenuse puhul finantseeritakse sekkumistena vaid piiratud mahus erialapõhiseid üksikteenuseid, nt sotsiaaltöötaja teenus, füsioterapeudi teenus, logopeedi teenus jne, mis teeb keeruliseks arendada ja pakkuda kompleksseid tervikprogramme, milles on ühe eesmärgi saavutamiseks vajalik erinevate spetsialistide koostöö ja kompetents.

Rehabilitatsiooniteenus on kompleksne protsess, milles on vaja planeerida isiku eesmärkidest ja vajadustest lähtuvaid erinevaid rehabiliteerivaid ja arendavaid tegevusi. Oluline on leida isiku east ja puudest lähtuv, meetodiliselt koostatud ja läbimõeldud tegevuste terviklik pakett, mis on suunatud isiku rehabilitatsioonieesmärkide saavutamiseks. Näiteks erinevad õppe- ja toetusprogrammid puudega lapse tavakooli integreerumiseks, tööealise isiku töölesaamiseks või oma kodus iseseisvalt elamiseks. Õppe- ja toetusprogrammid võivad olla nt praktiliste igapäevaeluks vajalike oskuste harjutamine, kodu kohandamine, pere nõustamine ja koolitamine, sotsiaalsete oskuste arendamine, isiku motivatsiooni tõstmine, tööotsimine ja -harjutamine jms.

Rehabilitatsiooniprogrammide kasutuselevõtuga saab arendada erinevatest rehabilitatsioonieesmärkidest lähtuvaid, puude- ja toimetulekupiiranguspetsiifilisi sekkumisi. Isiku jaoks suureneb teenuste valiku võimalus ning teenusega (programmiga) tutvudes on kohe selge programmi eesmärk, sisulised tegevused ja oodatav tulemus.

Teiste riikide valdav kogemus ongi just komplekssete sekkumiste, rehabilitatsiooniprogrammide arendamine ning rehabilitatsioonist rääkides mõeldakse eelkõige just erinevaid eesmärgistatud sekkumisi, mille ühe osa võib moodustada ka hindamine ja planeerimine, kuid oluline kogu protsessis on isikule sobiva rehabiliteeriva programmi valimine ja pakkumine. Sageli on komplekssetel, erinevaid valdkondi haaravatel programmidel ka integreeritud rahastamine (nt sotsiaalkindlustus-, tööhõive-, ravisüsteemi kaudu), mida peetakse otstarbekaks rehabilitatsioonisüsteemis, mis on kompleksne ja erinevaid valdkondi siduv.

Praktikas on võimalik osta väljatöötatud ja tõenduspõhiseid programme teistest riikidest (nt vaimse tervise valdkonnas laialt levinud UCLA rehabilitatsioonimoodulid jms).

2009. aastal katsetatakse programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” raames rehabilitatsiooniteenuse programmipõhist lähenemist ja töötatakse välja vajalikud lähtealused reaalse programmipõhise süsteemi kujundamiseks.

¹¹ Rehabilitatsiooniprogramm on isiku rehabilitatsiooniks vajalikke kompleksseid tegevusi sisaldav sekkumine, millel on konkreetselt sõnastatud eesmärk ja kindlaks määratud ajaperiood, mille vältel pakutakse aktiivselt arendavaid ja rehabiliteerivaid tegevusi.

¹² Puudega inimene tööturule juhtumipõhise rehabilitatsioonisüsteemi arendamisega

Antud projekt aitaks kaasa puudega isikute rehabilitatsiooniprogrammide pakkumisele eesmärgiga toetada töölesaamist või töөлpüsimit.

Peamised probleemid

- Isikule osutatakse rehabilitatsiooniteenuse raames erialapõhiseid üksikteenuseid (logopeedi, tegevusterapeudi, sotsiaaltöötaja jne teenuseid), mis sageli on eraldiseisvad tegevused ja ei ole ühtselt suunatud rehabilitatsiooniplaanis püstitatud lõppeesmärgi saavutamisele.
- Sekkumiste finantseerimine toimub piiratud üksikteenustena erialaspetsialistipõhiselt, mis ei ole osutunud efektiivseks ja piisavaks.
- Teenuseosutajatel ei ole võimalik pakkuda programme, mis koosnevad komponentidest, mida praegune süsteem ei võimalda rahastada (näiteks kogemusnõustaja teenus, puudespetsiifilised tegevused jne).

Eesmärk

Rehabilitatsiooniprogrammide pakkumisega on toetatud erivajadustega inimeste töölesaamist või töөлpüsimit.

Alaesmärgid

- Projekti käigus koostatud tulemuslikkuse analüüsi ja ettepanekuid on kasutatud SHS¹³ muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamisel.
- Rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi parandamine komplekssete rehabilitatsiooniprogrammide pakkumise kaudu on parandanud erivajadustega inimese elukvaliteeti ja suurendanud töөлpüsimit ja töölesaamist võimalusi.
- Rehabilitatsiooniteenusena pakutakse kompleksseid sekkumisi, mis koosnevad erinevatest arendavatest ja rehabiliteerivatest tegevustest ning on vajalikud konkreetse inimese eesmärkide saavutamiseks. Rehabilitatsiooniprogrammide pakkumine on oluliselt kaasa aidanud tõenduspõhiste rehabiliteerivate sekkumiste arenemisele ning vastavate meetodikate tekkimisele.
- Rehabilitatsiooniprogrammide pakkumine on keskendunud rehabilitatsiooniteenuse eesmärgile ja mõõdetava tulemuse saavutamisele, töölesaamist või töөлpüsimit toetamisele.

Kavandatavad tegevused

- Programmide koostamise aluseks kasutatakse programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandmeetmed 2007–2009” raames välja töötatud programmi kirjeldamise vormi ja eelarve koostamise mudelit.
- Moodustatakse töögrupp rehabilitatsiooniprogrammide kinnitamiseks, kaasatakse puudega inimeste organisatsioone, erialaliidu esindajaid ja rehabilitatsiooniteenuse osutajaid.
- Pakutakse majandustegevuse registris registreeritud rehabilitatsiooniteenuse osutajate töölesaamist toetavaid rehabilitatsiooniprogramme.
- Viiakse läbi 2 infoseminari teenuse osutajatele ja teenuse saajatele, tutvustamaks programmipõhise lähenemist eesmärki ja tulemuslikkust rehabilitatsiooniteenuse osutamisel.
- Koostatakse rehabilitatsiooniprogramme tutvustav kogumik.

Tegevust hakkab läbi viima Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus.

¹³ Sotsiaalhoolekande seadus

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Rehabilitatsiooniprogrammide abil on teenust saanud 250 inimest	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 30% Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on 15%
2. Teenuse osutajatele ja teenuse saajatele programmipõhise lähenemise eesmärgi ja tulemuslikkuse tutvustamine rehabilitatsiooniteenuse osutamisel	Välja on töötatud rehabilitatsiooniprogrammide kogumik Läbi on viidud 2 infoseminari

Sihtgrupp: rehabilitatsiooniprogrammides saavad osaleda erivajadustega isikud, kes vajavad abi iseseisva toimetuleku saavutamiseks, et püsida tööturul või saada tööle.

Ajakava: veebruar 2010 – detsember 2011.

3.3 Asenduskodust ja peres hooldamiselt lahkuvatele noortele tugiisikuteenuse osutamine

Olukorra kirjeldus

2008. aasta lõpu seisuga elas asenduskodudes 15–24-aastaseid lapsi ja noori kokku 656. Kõik nad peaksid tulenevalt seaduses kehtestatud nõuetest lähiaastatel ellu astuma.

Asenduskodudes kasvavatel lastel esineb üsna sageli hariduslikke erivajadusi ning tugisüsteemide puudumisel on sagedased juhtumid, kus nimetatud lapsed katkestavad põhikooliõpingud. Tavalised on olukorrad, kus korduvate klassikursuse kordamiste tõttu jõuavad need lapsed koolikohustuslikust east välja enne põhikooli lõppu ning arvatakse seetõttu õpilaste nimekirjast välja. Eesti kutsehariduses on õpinguid võimalik jätkata peamiselt põhikooli- või gümnaasiumihariduse baasil, mistõttu on neil noortel edasine eriala omandamine võimalik üksnes üksikutes õppeasutustes ning piiratud erialadel.

Omandamata põhihariduse baasil on äärmiselt keeruline tööturul hakkama saada. Suured probleemid on nii töökoha otsimisel kui leidmisel, sest hoolekandeaasutuses kasvanutel jäävad sotsiaalsed oskused tihti puudulikeks. Isegi kui töökoht leitakse, ei pruugi see mõne aja möödudes sobivaks osutuda.

Asenduskodus kasvanud noorte iseseisva toimetuleku kohta on koostatud vähe uurimusi, kuid tehtud uurimustest järeldub, et enamikul asenduskodus kasvanutest on edaspidises elus probleeme toimetulekuga. Näiteks K. Kiili 2003. aasta magistritöös järeldati, et ainult 1/3 asenduskodus kasvanutest saab hiljem oma eluga rahuldavalt hakkama.

Perekonnas hooldamisel viibis 2008. aasta lõpus 401 last, neist 122 noort vanuses 15–18 (57 poissi ja 65 tüdrukut). Hooldamine perekonnas on sotsiaalhoolekande seaduse § 15 mõistes isiku hooldamine sobivas perekonnas, kelle liikmete hulka ta ei kuulu.

Perekonnas hooldamine toimub valla- või linnavalitsuse ja hooldamisele võtja vahel sõlmitud kirjaliku lepingu alusel. Kuna perekonnas hooldamisel olevatele lastele makstakse riigipoolset toetust kuni täiskasvanuks saamiseni või õppiva noore puhul 19-aastaseks saamiseni jooksva õppeaasta lõpuni, on üsna tõenäoline, et perekonnas hooldamisel viibinul tuleb iseseisva eluga alustada üsna varakult. Seetõttu on nimetatud sihtgrupis rohkem ka neid noori, kes paralleelselt õppimisega peavad alustama tegevust tööturul ja vajavad rohkem kõrvalist tuge ja tähelepanu.

Probleemi leevendamiseks on kavas pakkuda mainitud noorte elluastumise alguses tugiisikuteenust. Tugiisikutena kasutatakse inimesi, kes on noorega teenusel olemise perioodil loonud usaldusväärse kontakti ning kelle varasem töö noorega on andnud tulemusi. Tugiisikuks võib olla näiteks asenduskodu töötaja, hoolduspere liige jne. Tugiisik valitakse kliendist lähtuvalt.

Peamised probleemid

- varakult katkenud haridustee, mis on probleemiks eriala valikul ning seega ka tööturule sisenemisel;
- probleemid toimetulekuga edaspidises elus peale asenduskodust või perest hooldamiselt lahkumist.

Eesmärk

Asenduskodudest ning perekonnast hooldamiselt lahkunud noorte sisenemine tööturule on sujuvam ning sealne toimetulek paranenud. Otsitakse võimalusi katkenud haridustee jätkamiseks ning eriala omandamist alustatakse paralleelselt töötamisega.

Kavandatavad tegevused

- klientide valimine;
- tugiisikute infopäev, kus tutvustatakse miinimumprogrammi, mis tuleb kliendiga koos läbida ning õpetatakse koostama kliendipäevikut;
- nõustamise ja igapäevase toetamise kaudu aidatakse tööd otsival asenduskodust või perekonnas hooldamise teenuselt lahkunud või lahkuval noorel tööd leida, samuti nõustatakse töötavaid noori igapäevaste rahaliste vahendite planeerimisel ning abistatakse probleemide ilmnemisel olemasoleval töökohal või töökoha kaotamise tõttu;
- koostöös noorega leitakse vajadusel võimalus haridustee jätkamiseks ning eriala omandamiseks;
- vahekokkuvõtte ning tulemuste hindamine (jaanuar 2011). Väga heade tulemuste korral ja vajaduse olemasolul võib tulemuslike klientide puhul ja poolte kokkuleppel teenuse osutamise lõpetada ning alustada teenuse osutamist järgmistele klientidele;
- lõpptulemuste hindamine ning tegevuste ja tulemuste analüüs.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Teenust osutatakse 100-le asenduskodust või peres hooldamiselt lahkunud noorele	Töökoha säilitanud või tööle saanud noorte arv on 40 Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud vähemalt 30% teenust saanud noortest
2. Infopäeva korraldamine 50 tugiisikule	Tugiisikud on informeeritud ja oskavad täita kliendipäevikut

Sihtgrupp: asendushoolduselt ja peres hooldamiselt lahkunud noored, kes elavad iseseisvalt ja on eriala juba omandanud või omandamas või noored, kelle haridustee on katkenud ning kes on seoses vanusega asenduskodu või peres hooldamise teenuselt välja langenud.

Ajakava: veebruar 2010 – detsember 2011.

3.4 Kvaliteetse hoolekandeteenuse tagamine teenuseosutajate koolitamise ja kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamisega

Olukorra kirjeldus

Hoolekandeteenuste kättesaadavuse parandamiseks ja kvaliteedi ühtlustamise tagamiseks on vaja tugevdada teenuste kvaliteedi ja järelvalve süsteemi, töötada välja juhiseid ja meetodilisi materjale teenuste osutamiseks, pakkuda koolitust hoolekandesektori töötajatele ja täiustada sotsiaaltöötaja kvalifikatsiooni omandamise ning säilitamise süsteemi. Samuti on oluline arendada uusi teenuseid, mis vastavad ühiskonna muutustele, nt võlanõustamisteenus ülemäärase võlgnevusega inimestele.

Töötamist toetavaid hoolekandeteenuseid vajavad elanikkonna väga erinevad sihtrühmad. Näiteks on võimalik abivajajatele pakkuda erinevaid nõustamisteenuseid (sotsiaalnõustamine, perenõustamine, aga ka võlanõustamine jt) väga laialdskaalal. Samas on eraldi olemas töötamist toetavad hoolekandeteenused puuetega inimestele. Ühe mõjurina tööealiste puuetega inimeste senisest suuremaks kaasamiseks tööturule tuleb võimaldada neile senisest rohkem ja kvaliteetsemat töötamist toetavaid hoolekandeteenuseid. Olulisemateks märksõnadeks nii tava- kui töökeskkonnas toimetulekuks on rehabilitatsioon, juhtumikorraldus ja abivahendid ning nende teenuste kättesaadavus ja kvaliteet.

3.4.1 Kvaliteetse hooldusteenuse tagamine pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks

Peamised probleemid

- Peamine probleem on koduteenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Täna on kaetud 15% tegelikust vajadusest. Teenuste kvaliteet on madal.
- Hooldusteenuste madal kvaliteet ja kättesaadavus jätab kõige suurema koormuse hoolduse korraldamisel pereliikmetele ja lähedastele.
- Kohalikud omavalitsused, kelle omandusse eakate hooldusasutused enamasti kuuluvad, ei suuda oma võimalustega tagada piisavat personali täiendkoolitust ning selle all kannatab teenuste osutamise kvaliteet.

Eesmärk

Eakate hooldusasutuste personali kvalifikatsioon on paranenud ning pereliikmete hoolduskoormus vähenenud.

Kavandatavad tegevused

- koduhooldustöötajate koolitus;
- hooldusabitöötajate koolitus;
- psüühilise erivajadusega inimeste tegevusjuhendajate koolitus;
- psüühilise erivajadusega inimeste tegevusjuhendajate koolitus erimoodulite osas;
- omastehooldajate juhendmaterjali koostamine;
- õppematerjali koostamine psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate koolitamiseks.

Tegevused viib läbi Tervise Arengu Instituut.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Koolitatud 50 koduhooldustöötajat	Koduhooldustöötajad on osutanud teenust 150 inimesele vähemalt 6 kuu jooksul
2. Koolitatud 50 hooldusabi töötajat	Hooldusabitöötajad on osutanud teenust 250 inimesele vähemalt 6 kuu jooksul

3. Koolitatud 150 psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajat (260-tunnine koolitus)	Psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajad on osutanud teenust 750 inimesele vähemalt 6 kuu jooksul
4. Koolitatud 50 psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajat erimooduli osas	Psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajad, kes on saanud täiendkoolitust erimoodulite osas, on osutanud teenust 100 inimesele vähemalt 6 kuu jooksul
5. Koostatud omastehooldajate juhendmaterjal	Juhendmaterjali on trükitud 300 eksemplari ja see on kättesaadav elektrooniliselt TAI kodulehel
6. Koostatud õppematerjal psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate koolitamiseks	Õppematerjali on trükitud 1000 eksemplari

Sihtgrupp: hooldusasutuste töötajad ja koduhooldustöötajad.

Kaudne sihtgrupp: hooldust vajavad isikud ja hooldust vajavate isikute pereliikmed.

Ajakava: veebruar 2010 – detsember 2011.

3.4.2 STAR-i ja juhtumikorralduse täiendkoolitus

Peamised probleemid

- Juhtumipõhise lähenemise töövahendina arendatud sotsiaalteenuste andmeregistri (STAR) väljatöötamine osutus planeeritust mahukamaks ning rakendub seetõttu aastase hilinemisega (ehk aastast 2010).
- Seoses registri mahu suurenemisega jääb programmist „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” toimunud koolitusest KOV töötajatele, kes on registri kasutajate peamine sihtgrupp, juhtumikorralduse ja teenuse osutamise menetlemise osas liiga väheseks ja vajalikud on täiendkoolitused.

Eesmärk

Üle-eestiline valmisolek uue juhtumikorralduse töövahendi efektiivsemaks rakendamiseks on saavutatud.

Kavandatavad tegevused

- vajadusel programmi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2007–2009” raames väljatöötatud koolitusmooduli täiendamine ja selle põhjal 500 kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) töötaja koolitamine;
- kuni kahe tugiteenusepakkuja koolitamine.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Koolitatud 801 KOV töötajat või teenuse osutajat	STARis on menetletud toetuse maksmist või teenuse osutamist vähemalt 50 000 inimesele ühe aasta jooksul
2. Koolitatud kuni 2 tugiteenusepakkujat	Koolitatud tugiteenusepakkujad koolitavad / nõustavad vähemalt 150 STARi kasutajat

Sihtgrupp: KOV sotsiaaltöötajad, teenuseosutajad ja Sotsiaalministeeriumi teenistujad.

Kaudne sihtgrupp: sotsiaaltöötajate klientuur.

Ajakava: jaanuar 2010 – detsember 2011.

3.4.3 Abivahendi tehniku koolitus

Peamised probleemid

- Paljudel erivajadusega inimestel on tegevusvõime häiretest ja piirangutest tulenevad takistused tööturule integreerumiseks, mida on võimalik kompenseerida vaid abivahendite kasutamisega või tegevuskeskkonna kohandamisega (2008. a eraldati tehniline abivahend 7601 tööealisele inimesele).
- Eestis on rehabilitatsiooniasutustes ja abivahendeid eraldatavates ettevõtetes ca 120 spetsialisti, kes oma igapäevases töös puutuvad kokku tehniliste abivahendite määramise ja sobitamisega kliendile, samuti abivahendi vajaduse ja efektiivsuse hindamisega. Nende ametinimetused ja ka erialane ettevalmistus on organisatsiooniti erinevad ja tööülesanded varieeruvad. Nii kliendil kui ka töötajal on raske võrrelda osutatava teenuse kvaliteeti.
- Eestis tegutsevate abivahendeid müüvate ettevõtete personalil, samuti rehabilitatsioonimeeskondades tegutsevatel füsio- ja tegevusterapeutidel puudub abivahendialane ettevalmistus, mistõttu ka arusaamad abivahendialasest tegevusest on erinevad ning puudub ühtne arusaam abivahendite vajaduse hindamisest, nõustamisest, kohandamisest.
- Puudub ühtne akrediteeritud koolitusprogramm, mida saaks kasutada tehniliste abivahendite vajaduse hindamise, nõustamise ja abivahendite kohandamisega tegelevate inimeste täiendõppes.
- Kõik eespool nimetatud probleemid viivad selleni, et tööealisele isikule määratakse tema vajadustele mittevastav abivahend, mis ei taga talle iseseisvat toimetulekut, samuti võimalust asuda tööle.

Eesmärk

Tehniliste abivahendite eraldamise protsess on muutunud erivajadustega inimeste tööturule naasmist soodustavaks.

Alaeesmärgid

- Suurenenud on erivajadustega inimeste sotsiaalne kaasatus, aktiivne osalus ja tööturule integreerumine tehniliste abivahendite parema kättesaadavuse ja abivahenditega seotud teenuste kvaliteedi tõusu tõttu.
- Abivahendi tehniku täiendkoolitusprogrammi loomise kaudu paraneb rehabilitatsiooniasutustes ja tehnilisi abivahendeid eraldatavates ettevõtetes töötavate spetsialistide abivahendialane kompetents ning tagatakse ühtne kvaliteetne abivahenditega seotud teenuste kättesaadavus üle Eesti.

Kavandatavad tegevused

- Hinnatakse rehabilitatsiooniasutustes töötavate füsio- ja tegevusterapeutide ning abivahendeid eraldavate ettevõtete spetsialistide koolitusvajadust töölesaamist toetavate abivahendite vajaduse hindamise ja määramise valdkonnas.
- Koolitusvajaduse hinnangule tuginedes töötatakse välja abivahendi tehniku täiendkoolituskava, õppematerjalid ja tehnilise abivahendi efektiivsuse hindamise instrument, võttes aluseks nii Eesti kui teiste riikide praktika.
- Koolituse läbivad ja tehnilise abivahendi hindamisinstrumenti katsetavad vähemalt 15 spetsialisti, kes töötavad abivahendeid eraldavates ettevõtetes ja 45 tööealistele inimestele abivahendeid määravate rehabilitatsioonimeeskondade spetsialisti.
- Tutvustatakse projekti tulemusi abivahendeid eraldavatele firmadele ning tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi spetsialistidele.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Koostatud on abivahendi tehnika täiendkoolituskava ja selle juurde kuuluvad õppematerjalid	Lähtealus täiendkoolituseks
2. Koolitatud on 15 abivahendeid eraldavate ettevõtete spetsialisti ja 45 füsio- ja tegevusterapeuti üle Eesti paiknevatest tööealiste inimestega tegelevatest rehabilitatsiooniasutustest	Abivahendeid eraldavate ettevõtete spetsialistid ja rehabilitatsiooniasutuste füsio- ja tegevusterapeudid on osutanud teenust 500 inimesele ühe aasta jooksul
3. Toimunud on 2 infopäeva ja ilmunud 1 artikkel ajakirjas „Sotsiaaltöö”	Infopäevad on läbi viidud ja artikkel ilmunud

Sihtgrupp: rehabilitatsioonimeeskonna füsio- ja tegevusterapeudid ja abivahendeid eraldavad ettevõtted.

Kaudne sihtgrupp: erivajadustega inimesed, kes taotlevad tehnilisi abivahendeid.

Ajakava: märts 2010 – detsember 2011.

3.4.4 kehtetu

3.4.5 Rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamine

Probleemid

- Rehabilitatsiooniteenuse osutajatelt eeldatakse kõrgeimat kompetentsi ja kvaliteeti, kuid praktikas on teenuse kvaliteet väga ebaühtlane.
- Teenuse ebaühtlane kvaliteedi tulemuseks on kliendi rahulolematus, vähene tulemuslikkus ja vahendite ebaefektiivne kasutamine.
- Rehabilitatsiooniteenuse üheks eesmärgiks on puuetega inimeste töötamise ja tööle saamise toetamine, mis on ebaühtlase kvaliteediga teenuseosutajate puhul halvasti saavutatav.
- Rehabilitatsiooniteenuse osutajad on kliendi rahulolust ja kliendilt saadavast tagasisidest vähe huvitatud.
- Puudub ühtne just rehabilitatsiooniasutustele mõeldud kvaliteedijuhtimissüsteem.

Eesmärk

Rehabilitatsiooniteenuse osutamine on muutunud efektiivsemaks ja tulemuslikumaks rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamise tõttu ning puuetega inimeste töövõimekus on tõusnud.

Alaeesmärgid

- Rehabilitatsiooniteenuse osutajate kvaliteedijuhtimissüsteemi kasutusele võtmist on katsetatud Eesti vähemalt viies rehabilitatsiooniasutuses.
- Katsetamise põhjal on hinnatud rehabilitatsiooniasutuste kvaliteedijuhtimissüsteemi üleriigiliselt kasutusele võtmise võimalust riikliku rehabilitatsiooniteenuse osutamise eeltingimusena.
- Süsteemi katsetamiseks on koolitatud kvaliteedi hindamise eksperdid ja nõustajad.

- Rehabilitatsiooniteenuse osutamise kvaliteedi põhimõtted rehabilitatsiooniasutustes on ühtlustatud.

Kavandatavad tegevused

- kvaliteedihindamismaterjalide kohandamine ja vajadusel tõlkimine;
- kuni 10 rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise eksperdi väljavalimine ja koolitamine;
- rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise nõustajate koolituse läbiviimine;
- Vähemalt viie katsetamises osaleva rehabilitatsiooniasutuse väljavalimine ja koolitamine;
- kvaliteedikriteeriumitele vastavuse sisehindamise läbiviimine vähemalt viies katseasutuses;
- katsetamist läbiviivate asutuste nõustamine ja testauditi läbiviimine;
- katseasutuste auditeerimine ja kvaliteedinõuetele vastavuse korral sertifitseerimine;
- rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedihindamissüsteemi litsentsihoidja väljavalimine ja nõustamine ning projektijärgse tegevuse planeerimine;
- vähemalt kahe üleriigilise seminari läbiviimine rehabilitatsiooniasutuste kvaliteedijuhtimissüsteemi ning projekti tulemuste tutvustamise teemal;
- rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimisteemalise internetilehekülje loomine.

Indikaatorid

Väljundindikaatorid	Tulemusindikaatorid
1. Tõlgitud, kohandatud ja testitud materjal rehabilitatsiooniteenuse osutaja kvaliteedi juhtimiseks	Koolitusstandard on välja töötatud
2. Rehabilitatsiooniteenuse osutajate kvaliteedijuhtimissüsteemi kasutusele võtmist katsetatud vähemalt viies rehabilitatsiooniasutuses	Vähemalt viies asutuses on läbi viidud asutuste hindamine ja standard on juurutatud
3. Koolitatud 10 rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise eksperti ja nõustajat	Välja on valitud rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise litsentsihoidja
4. Toimunud 2 infoseminari	Informeeritud ja kaasatud on 150 hoolekandeteenuse osutajat
5. Koolitatud 15 rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi nõustajat	Kompetents standardi rakendamiseks on olemas

Sihtgrupp: rehabilitatsiooniteenuse osutajad.

Ajakava: jaanuar 2010 – detsember 2011.

4. ABIKÖLBLIKUD JA MITTEABIKÖLBLIKUD KULUD

4.1 Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse § 21 lõike 2 alusel kehtestatud korra kohaselt on abikõlblikud järgmised kulud:

4.1.1 Personali- ja üldkulud. Kui programmi elluviija või partneri töötaja või teenistuja täidab lisaks programmi raames tehtavale tööle ka muid ülesandeid, peab ta programmi elluviimise ajal täitma tööajatabelit ning abikõlblik on töö- ja puhkusetasu proportsionaalselt programmi elluviimiseks kasutatud töötaja eest.

4.1.2 Personali transpordikulud, kui need on vajalikud programmi eesmärkide saavutamiseks. Transpordiliigi valimisel tuleb järgida kulude mõistlikkuse printsiipi. RÜ-I on õigus arvata transpordikulud mitteabikõlblikeks, kui kulu tegemine ei olnud sihtotstarbeline või on põhjendamatult suur. Abikõlblikud on järgmised transpordiga kaasnevad kulud alltoodud tingimustel:

4.1.2.1 ühistranspordi kasutamise kulud. Kuludokumentid (sõidupiletid) tuleb esitada koos selgitustega;

4.1.2.2 taksoteenuse kasutamise kulud. Kuludokumentid tuleb esitada koos põhjendusega, miks taksoteenuse kasutamine oli mõistlik ja vajalik;

4.1.2.3 mootorsõiduki liisimise ja rentimise kulud hilisema väljaostuõigusega liisingu- või rendilepingu korral. Kui mootorsõidukit kasutatakse ka muudeks sõitudeks kui programmi tegevused, siis on abikõlblik ainult proportsionaalselt programmi rakendamiseks tehtud osa rendi- või liisinguesemele tehtud kulutustest. Proportsiooni arvestuse põhimõtted tuleb eelnevalt RÜga kooskõlastada. Maksimalne hüvitatav rendi- või liisingueseme rendi- või liisingumakse ning kütusekulu kokku on 640 eurot (koos käibemaksuga) kalendrikuus;

4.1.2.4 isikliku sõiduauto kasutamise kulud. Hüvitamine toimub tulumaksuseaduse § 13 lg 3 punkti 2 alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud tingimustel ja piirmäärades. Abikõlblik on hüvitis vastavalt tegelikule kulule kütusekulu tõendava dokumendi ja kalkulatsiooni esitamisel või vastavalt asutusesiseselt kehtestatud isikliku sõiduvahendi kasutamise tingimustele ja kulule kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 0,30 eurot sõidetud kilomeetri kohta;

4.1.2.5 tasuline parkimine kuludokumentide alusel koos selgitusega.

4.1.3 personali toitlustuskulud ja sellelt tasutatav maks tulumaksuseaduse § 48 lõike 4 mõistes.

4.1.4 päevarahad, majutuskulud ja mootorsõiduki kasutamise kulud on abikõlblikud asjaomastes õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvate piirmäärade ulatuses.

4.1.5 rendi- ja üürikulud.

4.1.6 väliskoolitused ja -lähetused Euroopa Liidu liikmesriikides, Norras, Liechtensteinis, Šveitsis ja Islandil.

4.1.7 toetuse kasutamise ja avalikustamisega seotud teavituskulud.

4.1.8 videoprojektori, koopiamasina ja skaneerimisseadme ostmine ja liisimine on abikõlblik, kui see on rakendusüksusega eelnevalt kooskõlastatud.

4.1.9 arvuti ja selle baastarkvara on abikõlblik kogumaksumuses kuni 1 598 eurot ilma käibemaksuta.

4.1.10 mööbel ühe töökoha kohta on abikõlblik kogumaksumuses kuni 959 eurot ilma käibemaksuta.

4.2 Lisaks on abikõlblikud teised kulud, mis on põhjendatud, mõistlikud ja otseselt vajalikud programmi eesmärkide täitmiseks ning mis on tehtud kooskõlas õigusaktides ning programmis sätestatuga.

4.3 Programmi elluviija ja partneri administratiivpersonalil väliskoolitused ja -lähedused tuleb eelnevalt kooskõlastada RÜga. RÜ-l on õigus keelduda kooskõlastuse andmisest, kui personalil väliskoolitused ja -lähedused ei täida programmi eesmärke.

4.4 Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999 (EÜT L 210/25, 31.07.2006, lk 1–54) art 34 lõikele 2 fondide eripära kohta võib kuni 10% ulatuses programmi abikõlblikest kogukuludest teha kulusid, mis on abikõlblikud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) 1080/2006, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1783/1999 (EÜT L 210/1, 31.07.2006, lk 1–11) kohaselt, mille alusel finantseeritakse kulusid Euroopa Regionaalarengu Fondist.

4.5 Lisaks struktuuritoetuse seaduse § 21 lõike 2 alusel kehtestatud korras sätestatud on mitteabikõlblikud järgmised kulusid:

4.5.1 mitterahaline sissemaks;

4.5.2 kehtetu;

4.5.3 liiklusvahendi ja kinnisasja ost;

4.5.4 väljaostuõigusega rent.

5. EELARVE

5.1 Struktuuritoetus (edaspidi *toetus*) on struktuuritoetuse seaduse § 2 punktist 1 lähtuvalt rahaline abi, mida antakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklis 1 nimetatud struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi rahalistest vahenditest või Eesti riigi poolt nende vahendite kasutamise kaasrahastamiseks sihtotstarbeliselt eraldatavatest täiendavatest vahenditest.

5.2 Omafinantseering on struktuuritoetuse seaduse § 2 punktist 3 lähtuvalt toetuse saaja või partneri rahaline või rahaliselt mõõdetav panus projekti. Omafinantseeringu hulka arvatakse ainult toetuse saaja või partneri tehtavad abikõlblikud kulusid. Omafinantseeringut toetuse hulka ei arvata, samuti ei saa toetust kasutada omafinantseeringuks.

5.3 Toetuse maksimaalne määr on 87,66% ja maksimaalne summa on **1 920 104** eurot..

5.4 Omafinantseeringu minimaalne määr on 12,34% ja minimaalne summa on **270 185** eurot.

5.5. Kui toetuse andmine on vähese tähtsusega abi Komisjoni määruse (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5-10) mõistes, siis kohaldatakse nimetatud määrustes ja "Konkurentsiseaduse" §-s 33 sätestatud. Vähese tähtsusega abina võib anda toetust kasusaajale programmi punktis 3.4 nimetatud tegevuste elluviimisel.

6. INDIKAATORID

6.1 Programmi seosed rakenduskavas toodud indikaatoritega

Väljundindikaator	Sihtmäär 2011	Tulemusindikaator	Sihtmäär 2011
Töөlesaa mist toetavaid teenuseid saanud isikute arv	4520 (9.07.2009 tase 419)	Töөlesaa mist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest Töөlesaa mist toetavate teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	15% 30%

6.2 Programmispetsiifilised indikaatorid

Programmi punkt	Väljundindikaator	Sihtmäär 2011	Tulemusindikaator	Sihtmäär 2011
3.1				
3.1.1	Nöustamisteenuseid saanud inimeste arv (osalejad, kes vahearua ndes ja lõpparuua ndes lähevad kirja punkti 5)	1500	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	30% 15%
3.1.1	Nöustatud juriidiliste isikute arv	Vähemalt 50		
3.1.1	Koostatud juhendmaterjal kaasava elukeskkonna planeerimiseks ja kujundamiseks	1	Kaasava elukeskkonna planeerimise ja kujundamise	

			põhimõtete tutvustamine	
3.1.1	Infoüritustel osalemine ja infoürituste korraldamine		Infoüritustel osalemiste arv Korraldatud infoürituste arv	vähemalt 5 vähemalt 2
3.1.2	Neljas piirkonnas kokku nõustatud inimeste arv (osalejad, kes vahearuandes ja lõpparuandes lähevad kirja punkti 5)	Vähemalt 2500	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	30% 15%
3.1.2	Koostatud nõustamisteenuse menetlusskeem	1	Visioon teenuse jätkusuutlikkuseks on olemas	
3.1.3	Koostatud võlanõustamisteenuse kättesaadavuse kaardistus	1	Lähtealus võlanõustamisteenuse osutamiseks olemas	
3.1.3	Vajadustepõhiselt osutatud kvaliteetne võlanõustamisteenus		Võlanõustamisteenust saanud inimeste arv (osalejad, kes vahearuandes ja lõpparuandes lähevad kirja punkti 5)	vähemalt 300
3.2				
3.2	Rehabilitatsiooniprogrammi de abil teenust saanud inimeste arv (osalejad, kes vahearuandes ja lõpparuandes lähevad kirja punkti 5)	250	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	30% 15%

3.2	Teenuse osutajatele ja teenuse saajatele programmipõhise lähenemise eesmärgi ja tulemuslikkuse tutvustamine rehabilitatsiooniteenuse osutamisel		Väljatöötatud rehabilitatsiooniprogrammide kogumik	1
			Läbiviidud infoseminaride arv	2
3.3				
3.3	Teenust saavate asendusukodust või peres hooldamiselt lahkunud noorte arv (osalejad, kes vahearuandes ja lõpparuandes lähevad kirja punkti 5)	100	Teenuste abil aktiivsetele tööturuteenustele suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	30%
			Teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste arv kõigist vastavaid teenuseid saanutest	40
3.3	Infopäeval osalevate tugiisikute arv	50	Tugiisikud on informeeritud ja oskavad täita kliendipäevikut	
3.4				
3.4.1	Koolitatud koduhooldustöötajate arv	50	Koolitatud koduhooldustöötajate telt teenust saanud inimeste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	150
3.4.1	Koolitatud hooldusabitöötajate arv	50	Koolitatud hooldusabitöötajate lt teenust saanud inimeste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	250

3.4.1	Koolitatud psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate arv	150	Koolitatud psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate lteenust saanud inimeste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	750
3.4.1	Erimoodulite osas koolitatud psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate arv	50	Erimoodulite osas koolitatud psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate poolt teenust saanud inimeste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	100
3.4.1	Koostatud omastehoolajate juhendmaterjal	1	Trükitud juhendmaterjalide arv	300
3.4.1	Koostatud õppematerjal psüühiliste erivajadustega inimeste tegevusjuhendajate koolitamiseks	1	Trükitud õppematerjalide arv	1000
3.4.2	Koolitatud KOV sotsiaaltöötajate arv	801	STARis menetletud toetuse maksmise teenuse osutamiste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	vähemalt 50 000
3.4.2	Koolitatud tugiteenuse pakkujate arv	2	Koolitatud tugiteenuse pakkujate nõustamiste arv	vähemalt 150
3.4.3	Koostatud on abivahendi tehnika täiendkoolituskava ja selle juurde kuuluvad õppematerjalid	1	Lähtealus täiendkoolituseks	
3.4.3	Koolitatud abivahendeid eraldavate ettevõtete spetsialistide ning füsio- ja	15/45	Koolitatud abivahendeid eraldatavate	500

	tegevusterapeutide arv		ettevõtete spetsialistidelt ning rehabilitatsiooniasutuste füsio- ja tegevusterapeutidelt teenust saanud inimeste arv (osalejad, kes lähevad vahearuandes punkti 7.1 ja lõpparuandes punkti 10.1 alla)	
3.4.3	Toimunud infopäevade arv Ajakirjas „Sotsiaaltöö” ilmunud artiklite arv	2 1	Infopäevad läbi viidud ja artikkel ilmunud	
3.4.5	Tõlgitud, kohandatud ja testitud materjal rehabilitatsiooniteenuse osutaja kvaliteedi juhtimiseks	1	Standardkoolituseks	
3.4.5	Rehabilitatsiooniasutuste arv, kus on katsetatud rehabilitatsiooniteenuse osutajate kvaliteedijuhtimissüsteemi kasutusele võtmist	Vähemalt 5	Asutuste arv, kus on läbi viidud asutuste hindamine ja standard on juurutatud	Vähemalt 5
3.4.5	Koolitatud rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise ja järelevalveaudiitorite arv	10	Välja on valitud rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedi hindamise litsentsihoidja	1
3.4.5	Toimunud infoseminaride arv	2	Informeeritud ja kaasatud hoolekandeteenuse osutajate arv	150
3.4.5	Koolitatud rehabilitatsiooniteenuse kvaliteedijuhtimissüsteemi nõustajate arv	15	Kompetentsstandardi rakendamiseks	

6.3 Programmi mõju horisontaalsetele teemadele

Programm mõjutab (märkida ristiga, peab mõjutama vähemalt ühte teemat):

Regionaalset arengut jah ei

Selgitus: sotsiaalteenuste andmeregistri kasutajate, abivahendi tehnikute, võlanõustajate ja eakate hooldusasutuste personali riiklikult koolitades tagatakse üle-eestiline spetsialistide olemasolu ning lihtsam teineteisemõistmine võrgustiku raames. Lisaks rehabilitatsioonisüsteemi kvaliteedi parandamisega tagatakse teenuse parem kvaliteet.

Keskkonnahoidu jah ei

Selgitus:

Infoühiskonna edendamist jah ei

Selgitus: sotsiaalteenuste andmeregister STAR on uuenduslik samm elektroonilise juhtumikorralduse suunal, millega toetatakse oluliselt sotsiaalsektori teenuste kvaliteedi tõusu.

Kodanikuühiskonna arengut jah ei

Selgitus:

Võrdsete võimaluste edendamist jah ei

Selgitus: programm toetab erivajadustega naiste ja meeste ning nende pereliikmete võrdseid võimalusi tööle rakendumisel ning võimaldab ennast tunda täisväärtusliku ühiskonna liikmena, tagades seeläbi parema igapäevaeluga toimetuleku.

7. PROGRAMMI RAKENDAMINE

7.1 Programmi elluviija kohustused

Programmi elluvijale kohalduvad lisaks käesolevas programmis sätestatud struktuuritoetuse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud toetuse saaja kohustused. Ühtlasi on programmi elluviija kohustatud:

7.1.1 koguma programmis osalejate kohta nõutavad andmed vastavalt Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006, milles sätestatakse rakenduseeskirjad nõukogu määrusele (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1080/2006, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi, lisale XXIII (EÜT L 45/3, 15.02.2007, lk 1–113);

7.1.2 rakendama programmi vastavalt detailsele eelarvele;

7.1.3 asjade ja teenuste hankimisel rohkem kui ühe pakkuja korral võtma võrreldavad hinnapakumused, alates 3 196 eurost (ilma käibemaksuta);

7.1.4 esitama RÜ-le (ja koopia RA-le) programmi detailse eelarve 15 tööpäeva jooksul alates programmi kinnitamisest või selle muutmise kinnitamisest, kui muudetakse programmi lisa 1 vormi B;

7.1.5 esitama RA või RÜ nõudmisel programmi eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite lõikes kajastades selles ka planeeritud laekumisi;

7.1.6 esitama RA-le programmi eelarve täitmise ülevaate iga kuu 5. kuupäevaks eelmise kuu kohta RA poolt välja töötatud vormil;

7.1.7 teavitama RA-d või RÜ-d, kui programmiga samalaadsetele tegevustele on taotletud toetust teistest meetmetest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest;

7.1.8 teavitama punktis 5.5 nimetatud tegevuste puhul abisaajat, et ta on saanud vähese tähtsusega abi ja/või riigiabi ja nõudma abi saajalt vähese tähtsusega abi teatist vastavalt konkurentsiseaduse § 33 lõikele 4;

7.2 Toetuse väljamaksete tegemine

7.2.1 Toetuse väljamaksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-le 23 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

7.2.2 Programmi elluviija esitab RÜ-le 10. detsembriks järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi. Esimese eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitab programmi elluviija 15 tööpäeva jooksul programmi kinnitamisest. Esimese väljamaksetaotluse võib esitada koos väljamaksete prognoosiga.

7.2.3 Enne esimese väljamakse taotluse esitamist peab programmi elluviija esitama RÜ-le:

7.2.3.1 väljavõtte oma raamatupidamise sise-eeskirjast, milles on kirjeldatud, kuidas programmi kulusid ja tasumist eristatakse raamatupidamise registris muudest programmi rakendaja kuludest;

7.2.3.2 koopia riigihangete tegemise korrast asutuses;

7.2.3.3 lühikirjelduse programmi rakendamisega seotud dokumentide algatamise, viseerimise ja kinnitamise kohta ning vajaduse korral allkirjaõigusliku isiku poolt edasivolitatud õiguste korral asjakohaste volituste koopiad.

7.2.4 Punktis 7.2.3 nimetatud dokumente ei pea esitama kui programmi elluviija on varasemate programmide rakendamisel nimetatud dokumendid esitanud ja neid ei ole enne uue programmi rakendamist muudetud. Programmi elluviija esitab RÜ-le sellekohase kirjaliku kinnituse.

7.2.5 Väljamakse taotlusi esitab programmi elluviija rakendusüksusele kogu programmi kohta tervikuna või tegevuste kaupa, vastavalt p 7.2.2 nimetatud prognoosile mitte harvem kui kord kvartalis ja mitte tihedamini kui kord kuus.

7.2.6 Toetus makstakse toetuse saajale välja struktuuritoetuse seaduse § 23 lõike 4 alusel kehtestatud korras rakendusüksusele esitatud väljamakse taotluse või toetuse ettemaksetaotluse alusel. Väljamakse taotluse vormi kinnitab rakendusüksus. Esimesele väljamakse taotlusele või väljamakse kinnikatkmise aruandele lisatakse kõik konkreetse taotluse aluseks olevate kuludokumentide ja tasumist tõendavate dokumentide koopiad. Kui esimest või viimast väljamakset taotletakse ettemaksena, siis lisatakse taotluse aluseks olevate kuludokumentide ja tasumist tõendavate dokumentide koopiad väljamakse kinnikatkmise aruandele. RÜ nõudmisel lisab programmi elluviija väljamakse taotlusele/ettemakse aruandele vastavad dokumendid vaid rakendusüksuse nõudmisel.

7.2.7 RÜ-l on õigus peatada toetuse väljamaksmine või sellest osaliselt või täielikult keelduda, kui:

7.2.7.1 programmi elluviijal on täitmata talle struktuuritoetuse seadusega või selle alusel antud õigusaktiga pandud kohustus;

7.2.7.2 programmi elluviija ei kõrvalda väljamakse taotluses puudusi RÜ antud tähtajaks;

7.2.7.3 väljamakse taotlus sisaldab mitteabikõlblikke kulusid.

7.2.8 Juhul kui väljamakse taotlus erineb rohkem kui $\frac{1}{4}$ võrra esitatud prognoosist, on programmi elluviija kohustatud esitama korrigeeritud prognoosi järelejäänud eelarveaasta kohta.

7.2.9 Toetuse väljamaksed tehakse reeglina proportsionaalselt omafinantseeringuga.

7.2.10 Kui omafinantseeringust rahastatavaid tegevusi tehakse programmi elluviimise ajakavast tulenevalt hiljem kui toetusest rahastatavaid tegevusi ning omafinantseeringust planeeritud tegevusi ja kulusid ei saa rahastada toetusest, on eelnevalt RÜ-ga kooskõlastades erandkorras lubatud väljamaksmisel ületada programmis kinnitatud toetuse määra. Programmi elluviija peab tagama, et väljamakstud toetuse kogusumma ja proportsioon ei ületa ette nähtud toetuse kogusummat ja proportsiooni programmi lõpuks.

7.2.11 Programmi elluviija võib RÜ-lt taotleda ettemakset või kulude hüvitamist osaliselt tasutud kuludokumentide alusel. Sellisel juhul teostatakse maksed struktuuritoetuse seaduse § 23 lõike 4 alusel kehtestatud korra kohaselt.

7.2.12 Viimane väljamakse taotlus esitatakse hiljemalt koos programmi lõpparuandega, juhul kui programmi elluviija taotleb viimast väljamakset ettemaksena, esitatakse hiljemalt lõpparuandega aruanne väljamakse kinni katmise kohta. Kui programmi elluviijale on viimane väljamakse tehtud ettemaksena või osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, esitatakse eelnimetatud väljamakse abikõlblike kuludega kinni katmise kohta aruanne koos nõutud kulu- ja maksedokumentidega hiljemalt koos lõpparuandega. Viimane väljamakse tasutud kuludokumentide alusel tehakse pärast lõpparuande kinnitamist RA poolt.

7.2.13 Programmis osaleva partneri kulud sisalduvad programmi elluviija poolt esitatavas väljamaksetaotluses.

7.2.14 Programmi elluviija vastutab toetuse kandmise eest partneri kontole.

7.3 Programmi muutmine

7.3.1 Kui ilmneb objektiivne vajadus programmi tegevuste, finantsplaani, eelarve või programmi abikõlblikkuse perioodi muutmiseks, esitab programmi elluviija selle kohta RA-le põhjendatud taotluse, teavitades samaaegselt kirjalikult RÜ-d tehtavatest muudatustest. RÜ-l on õigus teha omapoolseid ettepanekuid vastavalt muudatustele. RÜ poolt esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga vastavalt muudatuste sisule ja ulatusele.

7.3.2 RA vaatab p-s 7.3.1 viidatud muudatuse taotluse läbi ja otsustab programmi muutmise või muutmata jätmise 25 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest.

7.3.3 Puuduste esinemisel annab RA programmi elluviijale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.3.4 RÜ võib programmi elluviijale või RA-le teha ettepanekuid programmi eelarve muutmiseks, kui programmi seirearuandes esitatud andmetest või muudest objektiivsetest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik programmi eduka elluviimise tagamiseks.

7.3.5 RA võib muuta programmi, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik programmi edukaks elluviimiseks või programmi elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui programmi rakendamisel on kalendriaasta lõpu seisuga tekkinud eelarveliste vahendite jääk, on RA-l õigus vähendada programmi kogueelarvet kalendriaastas kasutamata jäänud eelarve summa ulatuses.

7.3.6 Programmi muutmist ei saa taotleda sagedamini kui korra 6 kuu jooksul.

7.3.7 Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades ja RÜ-d teavitades, ei eelda programmi muutmist kinnitatud eelarve muutmise tingimusel, et programmi kogutoetuse summa ja osakaal ei muutu, kui:

7.3.7.1 kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 0,5% kalendriaasta eelarve kogukuludest;

7.3.7.2 programmi administreeriva personali kulude proportsioon programmi tegevuskuludest ei suurene;

7.3.7.3 muudatuse tulemusena on tagatud programmi eesmärkide täitmine ja selleks elluviidavate tegevuste kaetus rahaliste vahenditega.

7.3.8 Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades ja RÜ-d teavitades võib programmi muutmata kinnitatud eelarve kuluridasid muuta rohkem kui punktis 7.3.7.1 sätestatud, kui punktides 1.6.1.1 -1.6.1.3 sätestatud programmi tegevusperioodi lõpuni on jäänud vähem kui 3 kuud. Muudatuse tulemusel ei tohi muutuda programmi kogutoetuse summa ja osakaal.

7.4 Toetuse kasutamisega seotud teabe ja seirearuannete esitamine

7.4.1 Programmi elluviija esitab RÜ-le vormikohase programmi vahearuarande paber kandjal või elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatud iga aasta 20. jaanuariks ja 15. juuniks.

7.4.2 Programmi elluviija esitab RÜ-le vormikohase programmi lõpparuande paber kandjal või elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatud 50 päeva jooksul alates programmi abikõlblikkuse

perioodi lõppkuupäevast. Paberkandjal esitatud lõpparuandele tuleb lisada selle elektrooniline koopia.

7.4.3 Juhul kui vahearuande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne.

7.4.4 RÜ kontrollib 20 tööpäeva jooksul vahe- või lõpparuande (edaspidi koos *seirearuanne*) laekumisest arvates, kas programmi seirearuanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud.

7.4.5 Juhul kui vahearuanDES puudusi ei esine, kinnitab RÜ programmi vahearuande.

7.4.6 Juhul kui lõpparuandes puudusi ei esine, kooskõlastab RÜ lõpparuande ja edastab 5 tööpäeva jooksul RA-le kinnitamiseks.

7.4.7 Kui vahearuanDES esineb puudusi, annab RÜ programmi elluvijale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning RÜ kinnitab programmi vahearuande 5 tööpäeva jooksul pärast puuduste kõrvaldamist.

7.4.8 Kui lõpparuandes esineb puudusi, annab RÜ programmi elluvijale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning edastab 5 tööpäeva jooksul pärast puuduste kõrvaldamist RA-le kinnitamiseks.

7.4.9 Kui RA-le esitatud lõpparuandes esineb puudusi, teavitab RA sellest RÜ-d ja edasine lõpparuande menetlemine toimub p 7.4.8 kohaselt.

7.5 Toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine

7.5.1 Toetuse tagasinõudeid menetleb RÜ struktuuritoetuse seaduse § 26 järgi.

7.5.2 Toetuse tagasimaksmine toimub struktuuritoetuse seaduse § 27–28 järgi.